

D Goe Selskab: Et bærekraftig sted

En evalueringsrapport om en kafe og bruktbutikk driftet av mennesker med ulike utfordringer bosatt i Birkenes kommune

Inger Beate Larsen

Professor, Universitetet i Agder

Sammendrag

D Goe Selskab er et sted hvor mennesker med ulike utfordringer, og på frivillig basis, driver kafe og bruktbuikk. Stedet har stor betydning for de som arbeider der. D Gode Selskab har en inkluderende atmosfære, og de som driver stedet viser at de kan bidra i samfunnet til tross for de utfordringer de har i livene sine. Medbestemmelse og fleksibilitet preger stedet. D Goe Selskab kan betegnes som sosialt bærekraftig fordi det setter menneskelige behov i sentrum, bidrar med mer sosial rettferdighet og legger til rette for at mennesker som bor i lokalsamfunnet kan påvirke forhold i nærmiljøet og ellers i kommunen.

Jeg vil rette en stor takk til alle som har bidratt til å gi kunnskap om D Goe Selskab. Først og fremst dreier det seg om alle de frivillige som gjentatte ganger har stilt opp til intervju. Det dreier seg også om lederen Tyra Rachel Torp-Bangsund i Birkenes Kommune som på en fremragende måte har gjort det mulig å få så mange av de frivillige i tale. I tillegg vil jeg også takke medlemmene av forskningsgruppa «Et samfunn for alle» for gode innspill underveis i prosessen og i tillegg til deres kommentarer i arbeidet med denne evalueringsrapporten. Sist, men ikke minst, vil jeg takke medforsker, Terje Fagersand for den gode jobben han gjorde i gjennomføringen av intervjuene.

30.04.2021

Inger Beate Larsen

Innhold

Sammendrag	2
Introduksjon	3
Forskningssamarbeidet mellom D Goe Selskab og Universitetet i Agder	4
Gjennomføringen av	4
evalueringstudien (metoden).....	4
Rekruttering.....	5
Tre fokusgruppeintervjuer	5
Observasjonsstudier.....	5
Om forskningssamarbeidet,	5
deltakelse i forskningsgruppa	5
Etikk.....	5

Resultater	5
Beskrivelser av stedet	5
Beskrivelsen fra en frivillig.....	5
Beskrivelse fra lederen.....	5
Forskernes beskrivelse	5
En varm atmosfære.....	5
Om medbestemmelse	6
Om fleksibilitet	6
Om å jobbe.....	6
Diskusjon.....	7
Konklusjonen	7
Referanser	7
Vedlegg 1	8
Vedlegg 2	10

Introduksjon

I frokostsalen til det som tidligere var Birkeland hotell er det nå bruktbuikk og kafe. I etasjen over er det utlån av sportsutstyr og i kjelleren et sykkelverksted. Stedet heter D Goe Selskab og blir driftet av brukere av ulike kommunale tjenester, som arbeider der frivillig, og noen få ansatte.

Ideen med at mennesker med ulike utfordringer kunne arbeide som frivillige ved D Goe Selskab startet i 2017 hvor den tidligere lederen for Psykisk helse og Rus, Merete Foss Nielsen i Birkeland Kommune, ønsket å starte en bruktbuikk hvor personer som mottok tjenester i samme avdeling kunne få arbeidstrening. Dette prosjektet ble kalt «En link til samfunnet» og det ble søkt lønnsmidler til en prosjektleder hos fylkesmannen. Tyra Rachel Torp-Bangsund ble ansatt i stillingen våren 2019. Det ble opprettet en arbeidsgruppe som besto av representanter fra Flyktningetjenesten, Læringscenteret, Boveiledningstjenesten/Dagsenter, Fylkehelsekoordinator, ROPkoordinator og en representant fra Mental Helse. Arbeidsgruppen drøftet ideer om drift, hvordan de kunne ivareta brukermedvirkning og hvilket navn tiltaket skulle få. Birkeland frikirke hadde tidligere kjøpt det gamle hotellet, som kommunen nå leide for at ideen skulle bli en realitet. Kaféen og bruktbuikken ble åpnet i november 2019 etter at de frivillige (brukerne) fra Psykisk helse- og Rustjenesten, sammen med prosjektlederen, hadde arbeidet gjennom hele sommeren, med å gjøre lokalene klare til åpning. Det ble viktig å ivareta brukermedvirkning og opplevelsen av eierskap for de frivillige gjennom hele prosessen. Alle frivillige har hele tiden bidratt med ideer og innspill, og vært med på små og store avgjørelser.

De frivillige er personer som mottar tjenester innen psykisk helse og rus, flyktninger i språkpraksis eller andre personer som ønsker å være aktive i hverdagen. De fleste frivillige har rusutfordringer, men der er også frivillige som er permittert fra sine ordinære jobber på grunn av Covid-19 pandemien. Noen har også blitt henvist via NAV eller fra andre tverrfaglige samarbeidspartnere som fysioterapeut eller Ressurscenteret i kommunen. Andre igjen har kommet med fordi de har hørt om stedet fra frivillige som allerede arbeider her.

Det er til enhver tid omkring 10 frivillige til stede, som jobber med ulike oppgaver. Noen har sluttet fordi de har begynt i ordinære jobber eller andre former for tiltak, og noen har arbeidet i D Goe Selskab over lengre tid. Til sammen har det vært ca 30 frivillige tilknyttet D Goe Selskab siden åpningen.

De frivillige jobber i kaféen og bruktbuikken, og to er ansvarlige for Sportsbua og en for sykkelverkstedet. De utfører oppgaver etter eget ønske, som å lage mat, stå i kassa, rydde på lageret eller sette varer på plass i bruktbuikken. Sportsbua er en utleiesentral hvor kun frivillige står for driften, og Gjensidigestiftelsen og Lykkeskillingen i Spareskillingsbanken har bevilget til sammen 400000 kroner til innkjøp av sportsutstyr.

På en vanlig dag (i pandemien) er det 3-4 ansatte til stede, 4-5 frivillige og 13-15 kunder. Blant kundene er noen å betrakte som faste og disse forteller at de har funnet et nettverk på kaféen.

Per dags dato er tre erfaringskonsulenter ansatt i deltidstillinger. To av disse er ansatt i 40% stilling, og én har fått en 20 % stilling for å drifte Sportsbua (<https://birkenes.kommune.no/nyhetsarkiv/sammen-om-d-goe-selskab/>).

Ideen med å starte D Goe Selskab var at alle mennesker kan bidra i samfunnet, uansett større eller mindre utfordringer. Tanken var at ved å gi noen av innbyggerne i Birkeland kommune, som lengtet etter en meningsfull hverdag, muligheten til å delta i driften av D Goe Selskab, ville dette være positivt både for denne gruppen, men også for innbyggere generelt. Ved hjelp av brukere i kommunen som ville arbeide frivillig, ble det liv i gamle lokaler og innbyggerne kunne gå på kafé, handle i bruktbuikken, låne sportsutstyr eller få reparert syklene sine. På samme tid fikk noen av innbyggerne, som ikke var i arbeid, arbeidstrening. Ideen var også å bidra til avstigmatisering ved å rokke ved vel etablerte sannheter om at mennesker med rus- og/eller psykiske utfordringer ikke bidro i samfunnet.

Forsknings samarbeidet mellom D Goe Selskab og Universitetet i Agder

I august 2019 tok prosjektleder Tyra Rachel Torp fra Birkenes kommune kontakt med forskningsgruppa «Et samfunn for alle» (<https://www.uia.no/forskning/helse-og-idrettsvitenskap/et-samfunn-for-alle>) ved Universitetet i Agder (UiA) med tanke på et forsknings samarbeid. Hun ønsket å dokumentere hva som foregikk i det D Goe Selskab, men også evaluere hvilken betydning dette stedet hadde for de frivillige. UiA var interessert i å samarbeide, og så at dette prosjektet enkelt kunne innlemmes i et større prosjekt som allerede var startet. Dette overordnede prosjektet heter «På grunn av, på tross av eller begge deler». Her samler forskere og medforskere inn dokumentasjon fra tjenestebrukere i psykisk helse og/eller rusfeltet om hva som har bidratt til at brukerne har et bedre liv i dag, og hva som eventuelt har hindret dette. Prosjektet ble vurdert av Norsk senter for forskningsdata (NSD) den 15.01.2019 (Referansenummer 535168, vedlegg 1) som mente behandlingen av personopplysninger var i samsvar med personvernregelverket.

Så på bakgrunn av dette startet forskningsgruppa «Et samfunn for alle» samarbeidet med Birkenes kommune og D Goe Selskab. Vi ønsket både å spørre de frivillige om hva som hemmet eller fremmet bedringsprosesser mer generelt, samt å undersøke hvilken betydning stedet har for de som benytter tilbudet. Denne evalueringsrapporten besvarer følgende problemstilling:

- Hvilken betydning har D Goe Selskab for de som arbeider der frivillig?

Gjennomføringen av evalueringstudien (metoden)

Rekruttering

I et prosjekt som skal undersøke hvilken betydning et sted har for noen som bruker det, er det viktig å få tak i de som har førstehåndserfaring med dette stedet. Derfor ble vi enige med lederen av D Goe Selskab at hun skulle spørre de som arbeidet som frivillige om de kunne tenke seg å være med i et forsknings- og evalueringssprosjekt.

Tre fokusgruppeintervjuer

Vi bestemte oss for å bruke fokusgruppeintervjuer for at flere av de frivillige sammen skulle fortelle om sine erfaringer med D Goe Selskab. Fokusgruppeintervju

er godt egnet til å undersøke følelser, tanker og ideer omkring temaet det forskes på. Metoden er basert på dialogen og dynamikken som oppstår mellom deltakerne i gruppa, og de som intervjuer er mer interessert i å lytte til, og å observere, samtalen mellom deltakerne enn å stille spørsmål (Kvale & Brinkmann, 2015; Malterud, 2012).

Vi gjennomførte tre fokusgruppeintervjuer. Det første, i september 2019, var før D Goe Selskab offisielt åpnet, og hensikten var å få kunnskap om forventningene de frivillige hadde til stedet. Det neste intervjuet i februar 2020, fant sted 3 måneder etter åpningen, og her ønsket vi å undersøke hvordan de erfarte å jobbe frivillig. Dette handlet både om samværet med de andre på stedet, hvordan det var å arbeide, hvilken betydning stedet hadde for deres psykiske helse og på hvilken måte D Goe Selskab innvirket på deres øvrige liv i lokalsamfunnet. Det siste intervjuet fant sted i januar 2021, omtrent ett år etter forrige intervju. Her ønsket vi fortsatt å høre om deltakernes erfaringer med frivillig jobbing, samværet på stedet og forholdet til lokalsamfunnet. De to første intervjuene hadde 6 frivillige som deltakere. I det første var lederen også med, i det neste var lederen, en erfaringskonsulent og en student til stede sammen med de frivillige. Det siste intervjuet fant sted i koronatiden, så her var kun to frivillige samt lederen og en erfaringskonsulent til stede.

Vi var to forskere sammen hver gang. Den ene av oss var medforsker¹. Han hadde et særlig fortrinn fordi hans egenerfaring er tett knyttet opp mot erfaringene til deltakerne i prosjektet, og slik kunne han stille spørsmål på måter deltakerne kjente seg igjen i. Den andre forskeren hadde forskerutdanning og på den måten sto hun som hovedansvarlig for forskningsprosjektet. Disse ulike erfaringene kom godt til nytte. Medforskeren fikk god kontakt med de frivillige, når han fortalte om egne, personlige erfaringer. Medforskeren ledet fokusgruppene, og hans åpenhet synes å ha medvirket til en åpen og fortrolig dialog deltakerne imellom. Den andre forskeren prøvde å innta et utenfrablakk, for på den måten å sikre at alle kom til ordet, og samtidig stille spørsmål vedrørende situasjoner som hun ønsket skulle bli bedre utdypet.

Observasjonsstudier

Vi deltok selv sagt i fokusgruppeintervjuene, men vi var også til stede i kaféen og bruktbuikken. Vi spiste der, satt sammen med gjester fra bygda, med de frivillige og de ansatte. På den måten fikk vi selv føle atmosfæren på kroppen og vi fikk også personlig kunnskap om stedet. I tillegg handlet vi i bruktbuikken og lærte stedets fysiske utforming å kjenne.

¹En medforsker er en forsker som deltar i et forskningsprosjekt fordi han eller hun har egenerfaring med det det forskes på. I denne sammenheng gjaldt det erfaringer med psykiske- og/eller rusutfordringer.

Om forskningssamarbeidet, deltakelse i forskningsgruppa

Alle avtaler om å møte deltakerne i studien gikk gjennom de ansatte i D Goe Selskab, som sammen med Forskningsgruppa bestemte hvor ofte vi skulle møtes, samt dato og tidspunkt for fokusgruppeintervjuene. Opplegget ble diskutert i forskningsgruppa når ansatte fra D Goe Selskab også var til stede. Det var de ansatte som organiserte fokusgruppene, slik at det alle tre gangene kom frivillige som var interessert i å være med på intervjuene.

Etikk

Alle som sa seg villige til å delta fikk utlevert et informasjonsskriv, slik at de var informert om hensikten med prosjektet (Vedlegg 2). De som ønsket å delta skrev under på en samtykkeerklæring. Det ble understreket at det var frivillig å delta, og at de når som helst kunne trekke seg. All personlig informasjon ble anonymisert i samsvar med personregelverket (NSD).

Resultater

Resultatene starter med beskrivelser av stedet fra en frivillig, fra lederen og fra forskerne. Videre presenteres de frivilliges syn på betydningen av den varme atmosfæren, medbestemmelse, fleksibilitet og betydningen av å jobbe.

Beskrivelser av stedet

Beskrivelsen fra en frivillig

Jeg elsker å stå opp om morgenen og ha noe å gjøre [i stedet for] å sitte og stirre i den forbaskede TVen eller veggene eller vaske gulvet eller noe sånt. Det er mye mer gøyalt å komme ned her sammen med venner og vise at du bidrar med noe i samfunnet. Det er det som er gøy og vise at «hallo» her står vi. Hva sier du til det? Du som kaller oss for en skitten narkoman som ikke kan brukes til noen ting. Her er vi.

Beskrivelse fra lederen

Ja, det har vært sykt mye jobb i forkant. Men det viktigste for meg det var at jeg ønsket å skape en kultur her. Det skulle bli naturlig å vise kjærlighet, omsorg og omtanke. Det har jeg prøvd å vise med gode ord, klemmer og, ja [...]. Det som jeg synes er bra å se er at de som er her adopterer det. Det er en sånn greie her føler jeg, at de som kommer inn her, selv om det er folk som skal være her å jobbe eller om det er vanlige kunder så merker de

den kjærligheten som er her. Jeg ser at de som er her for å jobbe er utrolig flinke til å være gode mot hverandre. At en oppmuntrer og er veldig positive.

Forskernes beskrivelser

Første gang vi kom til D Goe Selskab, var det ingenting utvendig som tydet på at noe foregikk der inne, men innenfor var det full aktivitet. Bruktbutikken og kafeen var i ferd med å bli en realitet. Noen bar kasser med brukte klær og gjenstander, andre organiserte dette på hyller og klesstativer. Noen hyller hadde utstillinger av gjenstander klare: Det var krus, lysestaker og mange pyntegjenstander. Det var leker og bøker, og en hylle med sengetøy og håndklær. Med andre ord: Noe for enhver smak.

I den andre enden av lokalet ble det snekret og banket. Kjøkkenet til kafeen var i ferd med å ta form. Det kom folk fra bygda innom med varer til butikken, og de frivillige kom og gikk. Det var en iver hos de vi møtte som smittet over på oss forskere. Det virket så meningsfullt det som pågikk, alle samarbeidet, pratet og gjorde stedet i stand.

Neste gang vi kom var det hengt opp skilt på ytterveggen. «D Goe Selskab», sto det. Nå var det blitt mer orden her. Kafeen hadde sofaer, bord og stoler plassert midt i bruktbuikken. Det var et herlig sammensurium av kafe og butikk som skapte en trivelig atmosfære som fortalte oss at her var det rom for alle som ønsket det. Noen frivillige drakk kaffe og pratet med gjester som kom innom, andre smurte mat, serverte eller sto i kassa og det var mye som tydet på at de som var her trivdes. Det samme hendte ved det siste besøket. Vi møtte to eldre menn som betegnet seg som stamgjester, og i tillegg var «Sportsbua» og sykkelverkstedet blitt en realitet. D Goe Selskab var også flinke til å markedsføre seg på Facebook. Interesserte kunne for eksempel se menyen, og det ble reklamert for posesalg av klær (fra feltnotatene).

En varm atmosfære

Deltakerne snakket ofte om «plassen» når de beskrev D Goe Selskab. Én sa «at er det en ting som har hjulpet meg i min prosess så er det denne plassen her. Det er det eneste, faktisk». Personen beskrev stedet som det eneste som hadde hjulpet i forhold til rusproblematikk. Andre sa at det var fint å være der fordi de «kunne være seg selv» og ingen trengte å late som om de ikke hadde det vanskelig av og til.

I tillegg til å snakke om plassen så snakket de om lederen som en som bidro til den gode atmosfæren: «Hun hjelper meg mye. Vi er liksom venner, får en klem når jeg kommer [...]. Får en kaffe og blir tatt imot. Uansett åssen humør

en er i. Jeg kan si at jeg har en dritt dag eller en bra dag og det er greit». En annen snakket om folkene generelt: «Jeg er glad for de som er her, bare å møte et smil, den gnisten i øynene som sier at de er glade for å se deg. De små kornene der, de er ikke små, de er store.» Dette ble av andre beskrevet som «å være i en stor familie.» Én deltaker knyttet atmosfæren til det å ha noe å holde på med: «Vi pynter og holder på. Vi steller, og vi har en plass å komme til. Det betyr alt, for hvis jeg måtte sitte hjemme hadde jeg sittet og kjent på smertene i stedet for å sitte her å snakke med dere. Det hadde vært en dårlig dag.»

Som forskere oppdaget vi stadig at de frivillige skrøt av, og oppmuntret hverandre: «Jentungen din er smart», «Vi støtter hverandre, kom igjen da.» Én fortalte at det betydde mye «at andre skal ha det godt.» Det synes som om det var deres felles erfaringer med utfordringer i livet, som gjorde at de visste hvor viktig det var å støtte hverandre, få folk til å føle seg vel og å motvirke fordommer. Dette stedet «har forandret livet mitt til det positive», sa en av de eldre og en yngre brukte uttrykket «stedet redder liv».

Atmosfæren var også preget av humor. «Jeg har post-slutte-å-røyke-syndrom» sa en, og de andre lo.

Om medbestemmelse

Alle vi snakket med uttrykte en eierfølelse til stedet. De hadde vært med å planlegge det, og nå drev de stedet sammen. «Jeg føler jeg er en del av det hele», fortalte en frivillig. «[Lederen] spør om vi kan gjøre det og det. Og dersom vi kommer med en ide, som vi synes er bra, så blir hun med på det. [...] Hun tar imot våre råd og ideer ... det booster litt det, ja, selvfølgelig booster det. Det er det ingen som kan nekte for. Det er godt at noen hører deg og ser deg hvis du har noen ideer og sånn. Ikke bare stå i et hjørne.» Samtidig var to stykker opptatte av å få frem at de syntes at de som var lønnet som erfaringskonsulenter gjorde for mange av arbeidsoppgavene selv. De mente at de godt kunne overlata noen flere gjøremål til de frivillige.

Om fleksibilitet

Fleksibilitet var viktig på flere plan. Et plan handlet om selve arbeidet, hvor oppgavene ble tilpasset den enkeltes ønsker. En fortalte at «har man en dårlig dag, sånn som jeg har dårlige nerver, så dersom det kommer over meg så må jeg bare gå. Det må jeg nesten gjøre uten å si ifra for jeg blir helt innestengt.» De frivillige fikk velge arbeidsoppgaver de likte, og ingen ble presset til å gjøre noe de absolutt ikke kunne tenke seg. Samtidig understreket én at det var viktig å bli mast på. Hadde ikke lederen fortsatt «å mase», så hadde vedkommende aldri tort å starte med alle de oppgavene som denne personen etter hvert hadde tatt fatt på.

De frivillige fortalte også om en leder som strakk seg langt. Hun stilte opp til alle døgnets tider, og viste fleksibilitet når det trengs.

Det var også viktig med fleksibilitet på grunn av de frivilliges dårlige økonomi. Dersom de var på jobb, kunne de ta med niste og spise den i kafeen. «Det er kjempegreit. Så kan vi ha med mat selv, for jeg har ikke så mange penger, så det er greit å ha med seg maten.»

Om å jobbe

De vi møtte ga uttrykk for at det var godt å kunne gjøre en innsats. Deltakerne opplevde å være til nytte. Det å gå på jobb i D Goe Selskab førte til en god døgnrytme, og bidro til rutine i hverdagen. Én frivillig fortalte: «Jeg sa til henne [lederen] at folk ville få problemer med å stå opp kl 10. Men det begynner å komme seg», og en annen sa at det å komme seg opp om morgenen holdt henne stabil, «jeg kan ikke ut og ture, og sånne ting». Én snakket om at «å få lov til å gjøre noe, det får jo tankene mer på plass. At en ikke bare går og tenker på rus. [...]. Det er godt å gå til noe». Og det ble understreket «at det er godt å komme seg ut og føle at en gjør en jobb.»

Samtidig var de frivillige ikke interessert i å gjøre hva som helst. Én av dem fortalte:

Sånn som jeg har følt. Det å henge opp tøy, ikke sant. Det er ikke min ting. Det kjente jeg med en gang. [...] Det er bedre å dra noen bokser bortover og jobbe sånn. Men det må hver enkelt se hva de kan bidra med, tror jeg da. Jeg må gjøre det jeg kjenner er OK for meg selv. [...]. Det synes jeg er positivt her.

Det ble snakket om oppstarten: «Skjer det virkelig, skjer det virkelig? Det skjer, Wow.» Vedkommende fortsatte: «Er jeg syk en morgen så går jeg på jobb likevel. Det er bedre å gå på jobb selv om du har litt abstinenser. Og jeg går og sliter litt med PSD i det siste, jeg går heller på jobb så blir jeg i godt humør».

Men det var delte meninger om at arbeidet var frivillig. Én sa at «jeg synes en kunne fått litt bonus, litte grann sånn. Her står vi på og bærer kasser og vi står på som en vanlig arbeider som skal åpne en butikk. [...] Vi stiller opp for det, vi. [...] For jeg mener at folk ikke skal utnyttet heller». Én annen fortalte at dersom de hadde fått litt mer penger i måneden, hadde vedkommende sluppet «Å gå på sosialen». Noen ønsket litt lønn «som en gulrot i enden av tunnelen, som kunne spedd litt på trygda.»

For andre var det en fordel å ikke få lønn, fordi det da var enklere å følge sin egen rytme i forhold til hva de kunne klare og når de eventuelt måtte sette en strek. «Det er greit at det er frivillig», sa en av dem. «Da kan en ikke bli sparket. [...] Når du begynner med lønn så kommer andre forpliktelser inn. Så det endrer situasjonen litt». De mente at dersom de hadde fått lønn, ville de føle på et større press på å jobbe mer, og at dette kunne virke mot sin hensikt.

Diskusjon

Beskrivelsene de frivillige ga om D Goe Selskab var i hovedsak svært positive og handlet om betydningen av en inkluderende atmosfære som ga dem tro på at de hadde noe å bidra med i samfunnet. Men for å bidra ble det både viktig og nødvendig med medbestemmelse og fleksibilitet. Selv om alle ønsket å jobbe, var fleksibiliteten i forhold til tilstedeværelse, men også i forhold til selve arbeidsoppgavene, vesentlig for at de frivillige fikk til å bidra.

Samtidig er det betimelig å spørre om deltakere i dette evalueringsprosjektet beskrev en glansbildeversjon? Det tror vi ikke. Atmosfæren som allerede var godt plassert i veggene på D Goe Selskab var at alle kunne bidra med noe. Og det var som en av de frivillige sa «Du som kaller oss for en skitten narkoman som ikke kan brukes til noen ting. Her er vi!». Denne personen er et eksempel på at stedet var medvirkende til en tro på å kunne bidra i samfunnet.

Videre kan vi derfor spørre om D Goe Selskab bidrar til å avstigmatisere en gruppe mennesker som tidligere av mange har blitt betraktet som en pariakaste? Her er det mye som tyder på at stedet har lyktes, nettopp fordi dette ikke er et sted hvor kun mennesker med ulike utfordringer kommer. Det er åpent for alle. Når folk fra bygda kommer med varer til bruktbuikken, leier sportsutstyr i Sportsbua, tar en kaffe i kafeen eller får sykkelen reparert møtes mennesker som tidligere kanskje ikke hadde fått denne muligheten. Slike møteplasser har derfor potensiale i seg til å bidra til holdningsendringer fordi det er en møteplass for folk flest. Derfor blir det også et sted hvor de frivillige synes å være mindre selvstigmatisert enn det som kan tyde på at de tidligere var.

Konklusjonen

Det er mye som tyder på at D Goe Selskab fortsatt har livets rett og at stedet bidrar til bedre helse hos de frivillige. Det blir viktig å understreke at det synes som at tilbudet gir mye igjen for lite både når det gjelder avstigmatisering, sosialisering og arbeidstrening. Når det hele tiden er om lag 10 frivillige i aktivitet,

som samarbeider med hverandre og som bidrar i bygdesamfunnet, bidrar stedet til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn i tråd med Folkehelseinstituttets (FHI) idealer. FHI understreker at folkehelsearbeidet har mye til felles med den sosiale dimensjonen i FNs bærekraftsmål. Sosial bærekraft og folkehelse handler om følgende

- Setter menneskelige behov i sentrum.
- Gir sosial rettferdighet og like livssjanser for alle.
- Legger til rette for at mennesker som bor i lokalsamfunnet, kan påvirke forhold i nærmiljøet og ellers i kommunen.
- Legger til rette for deltakelse og samarbeid.
<https://www.fhi.no/hn/folkehelse/artikler/sosialt-barekraftige-lokalsamfunn/>

I tillegg blir D Goe Selskab også et bærekraftig sted i tråd med nåtidens idealer om redusert forbruk. Stedet er sentralt plassert midt i sentrum av Birkeland. Det satses på kortreiste produkter i kafeen og bruktbuikken medvirker til å løse et «bruk og kast – problem» ved at folk kan levere gjenstander de ikke har bruk for, og andre kan kjøpe noe de trenger for en billig penge. Når sportsutstyr kan gå på omgang i stedet for at alle må kjøpe alt, bidrar Sportsbua til å dele på ressurser som kan komme mange til gode. Reparasjon av sykler inngår også i dette bildet.

Vi mener at stedet utvilsomt burde få mulighet til fortsatt drift, nettopp fordi D Goe Selskab synes å være både sosialt og miljømessig bærekraftig ved at det både er et tilbud til mennesker som ofte tidligere har blitt neglisjert i samfunnet, samtidig som det også er et tilbud til folk flest.

Referanser

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademiske

Malterud, K. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vedlegg 1

15.1.2019 Meldeskjema for behandling av personopplysninger

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5bdc1887-7d9f-4ad9-86d8-6d5925825c81/1/2>

NSD sin vurdering**Prosjekttittel**

På grunn av, på tross av eller begge deler? Beskrivelser fra tjenestebrukere innen psykisk helse og/eller rus feltet om hva som hemmer eller fremmer bedringsprosesser.

Referansenummer

535168

Registrert

02.11.2018 av Inger Beate Larsen - inger.b.larsen@uia.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for helse- og idrettsvitenskap / Institutt for psykososial helse

Prosjektansvarlig

Inger Beate Larsen, inger.b.larsen@uia.no, tlf: 97527730

Type prosjekt

Forskerprosjekt

Prosjektperiode

30.11.2018 - 30.12.2023

Status

15.01.2019 - Vurdert

Vurdering (1)**15.01.2019 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD, den 15.01.19. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger frem til 30.12.23.

LOVLIG GRUNNLAG

15.1.2019 Meldeskjema for behandling av personopplysninger

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5bdc1887-7d9f-4ad9-86d8-6d5925825c81/2/2>

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en

frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf.

personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

NSD legger til grunn at en omtale av de registrertes rettigheter tas inn i informasjonsskrivene til begge utvalg, se vår melding den 13.01.19.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD finner at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i

personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

De registrerte vil ha følgende rettigheter i prosjektet: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

Rettighetene etter art. 15–20 gjelder så lenge den registrerte er mulig å identifisere i datamaterialet.

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32)

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: spesialrådgiver Kjersti Haugstvedt

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

På grunn av, på tross av eller begge deler? Beskrivelser fra tjenestebrukere innen psykisk helse og/eller rus feltet og flyktningetjenesten om hva som hemmer eller fremmer bedringsprosesser samt hvilken betydning prosjektet «D Goe Selskab» kan ha.

Bakgrunn og formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en forskningsstudie der vi ønsker å undersøke hva som hemmer eller fremmer bedringsprosesser knyttet til tjenester innen psykisk helse- og rusfeltet generelt og «D Goe Selskab» spesielt. Vi ønsker å høre om dine erfaringer med tjenestene slik at vi både kan videreutvikle dem og forbedre dem.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dette er et prosjekt tilknyttet forskningsgruppen «Et samfunn for alle» ved institutt for psykososial helse ved Universitet i Agder. Studien vil involvere ansatte ved UIA, medforskere fra ROM – Agder og A-Larm, Birkenes kommune, selvstendige medforskere og masterstudenter i psykisk helsearbeid.

Spørsmålet om å delta i forskningsprosjektet stilles til dere som er frivillige i prosjektet «D Goe Selskab».

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du har kunnskap og erfaring med rusproblematikk eller psykiske helseutfordringer, eller du er med for å lære norsk. Vi ønsker å sette sammen inntil 10 fokusgrupper hvor vi kan diskutere med dere hva som har hemmet eller fremmet deres bedringsprosesser og i tillegg hvilke forventninger dere har til «D Goe Selskab».

Hva innebærer det å delta?

Studien gjennomføres ved at vi setter sammen inntil 10 grupper på ca 6 deltakere i hver. Her får dere snakke så fritt som mulig om hva som har hemmet eller fremmet deres vei til bedring. Vi vil gjerne at dere også diskuterer forventninger til «D Goe Selskab». Noen av dere vil også kunne bli spurt om å la dere bli intervjuet individuelt, dersom vi ønsker mer dybdekunnskap om temaer som kommer fram i gruppene. I tillegg ønsker vi å treffe dere som gruppe igjen etter at prosjektet er godt i gang for å høre hvilken betydning «D Gode Selskab» har når dere har arbeidet der i 1 år og i 1,5 år.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli slettet om du trekker deg. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun medlemmene i forskningsgruppa «Et samfunn for alle» som vil ha tilgang på opplysningene. Vi vil ikke samle inn personopplysninger om deg. De opplysningene du formidler vil tas opp på bånd, men de vil ikke knyttes opp til navnet ditt. Dette betyr at alle opplysninger som kan spores til deg vil bli anonymisert. Telefonnummeret ditt vil vi trenge for å gjøre avtaler, men nummeret vil ikke koples opp mot de opplysningene du gir i fokusgruppeintervjuet eller det individuelle intervjuet. Teksten som er basert på lydopptaket vil bli oppbevart på passordbeskyttet datamaskin i låsbart skap/rom. Deltakerne i studien vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjoner.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 30.12.23. Da slettes ditt navn og telefonnummer fra vårt materiale. Andre personopplysninger er ikke samlet inn og det øvrige datamateriale er anonymisert. Derfor ønsker vi også muligheten til å benytte det anonymiserte materiale til videre arbeid med recovery relatert til psykisk helse- og rusproblematikk.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Agder ved professor Inger Beate Larsen; telefon 97527730. Eller Student (navn på student)
- Vårt personvernombud: Ina Danielsen ved Universitetet i Agder
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «På grunn av, på tross av eller begge deler? Beskrivelser fra tjenestebrukere innen psykisk helse og/eller rus feltet om hva som hemmer eller fremmer bedringsprosesser.»

og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- **å delta** i fokusgruppeintervju inntil tre ganger
- **å delta** i individuelt intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 30.12.23

(Signert av prosjektdeltaker, dato)